

Skildringer af Tidens andre Forskere: A. J. Retzius, Jonas Hallenberg, J. G. Liljegren, N. H. Sjöborg, O. A. Lindfors, M. Bruzelius, J. H. Schröder, C. B. Rutström, E. G. Geijer, J. J. Berzelius, Sven Nilsson, for blot at nævne nogle af de bedst kendte svenske. Heller ikke er det Arkæologien alene, som behandles her, men Numismatikken, Museumsvæsenet og f. Eks. det svenske Diplomatariums Historie bliver indgaaende belyst. Med sine udførlige Registre og øvrige udmærkede Apparat vil Bengt Hildebrands store Arbejde blive den Opslagsbog, man bestandig maa raadspørge, naar man vil studere disse Sider af Lærdomshistorien.

Victor Hermansen.

For Studiet af vore Købstæders Historie for Enevælden vil Poul Bredo Grandjean: *Danske Købstæders Segl indtil 1660* (1937) have en ganske særlig Værdi, men ogsaa for mange Sider af Kulturhistorien vil det her fremlagte Materiale være af Interesse og Betydning. Indledningen giver dels en Oversigt over de forskellige Spørgsmaal af almindelig Art: Motiverne for Fremstillingerne paa Seglene (i Virkeligheden et Sagregister), Omskrifterne og Dateringen af Seglene, dels Principperne for Beskrivelsen, som derefter optager den anden og største Del af Teksten. Seglbillederne er beskrevet efter et nøje gennemtænkt, gennemført og paa flere Punkter nyt System med Anvendelse af heraldisk Terminologi.

Sammenholder man Beskrivelse og Billede, faar man præcis og udtømmende Besked om, hvad man kan se paa det enkelte Segl, men heller ikke mere. Det maa efter hele Værkets Karakter ogsaa siges at være rigtigt. Det er en Kildepublikation, et »Corpus sigillorum«, der bevidst undlader at give Fortolkninger, men som fremlægger Materialet paa samme Maade som Repertoriet og Diplomatariet og overlader Udnyttelsen deraf til andre Forskere. I Overensstemmelse med dette Hovedsynspunkt er ogsaa den gamle Fremgangsmaade, som Henry Petersen og Thiset anvendte: at gengive Seglene efter Tegninger, udskiftet til Fordel for den absolut objektive: at bruge Fotografier som Forlæg for Fototypierne. De 32 Plancher giver, i ypperlig Udførelse af Firmaet Pacht & Crones Efterfølger, det bedste Studiemateriale, som for Tiden kan skaffes. Største Delen af de her offentliggjorte Segl var vel kendt i Forvejen, men i mindre paalidelige Gengivelser; de har i høj Grad vundet ved denne Nyudgave. Men dertil kommer, at Forfatteren har forøget vor Viden med en Række hidtil ukendte Købstadsegel af største Interesse som for Eksempel: Helsingør,

Horsens, Kallundborg, Kolding, København, Nakskov, Roskilde, Stege, Stubbekøbing, Varde, Aahus, Halmstad, Laholm, Malmö og Ystad.

Det er derfor meget at haabe, at Fortsættelsen, som skal behandle de ikke mindre betydningsfulde Herredssegl, snart maa se Lyset.

Victor Hermansen.

Den unge Jesuit Dr. Alfred Otto, der oftere har ydet værdifulde Bidrag til Udforskningen af ældre dansk Kirke- og Lærdomshistorie, har benyttet 400-Aars Jubilæet for Jesuiterordnens Stiftelse til at udsende et Skrift om *Jesuitterne og Kirken i Danmark i det 17. og 18. Aarhundrede* (1940). Da Jesuiterne indtager en meget fremtrædende Plads i Kontrareformationens Bestræbelser for at genvinde Danmark for Romerkirken, er det et godt Udgangspunkt, Forf. har valgt, og han leverer i al Kortfattethed en baade klar, nyttig og i det hele objektiv Oversigt over et Emne, som iøvrigt meget vel kunde fortjene en mere dybtgaaende Monografi. Fremstillingen vilde dog sikkert have vundet i Værdi, om Forf. havde villet benytte sig af den sjældne Adgang, han som Ordensbroder har til Jesuiterordenens Arkiv i Rom, til derfra at fremdrage nyt Materiale (jvfr. Forordet). Mere mærkeligt er det, at Dr. Ottos Kendskab til den foreliggende trykte Litteratur lader en Del tilbage at ønske, idet han overvejende bygger paa ældre Arbejder af H. F. Rørdam, E. Gigas, A. Pieper o. fl. Saaledes har han ikke anført den nyeste katolske Fremstilling »Die Apostolischen Vikariate des Nordens« af hans Ordensbroder Johannes Metzler (1919), og han synes heller ikke at kende, hvad Forf. af disse Linier har meddelt i sin Bog om Hans Poulsen Resen (I, 236—71) om Jesuiterpropagandaen og dens indirekte Følger, den store Skolereform af 1604, og i en særlig Afhandling (i Festskrift til Professor J. Oskar Andersen, 1936, 114—30) om den meget vigtige Forordning af 19. September 1766 og dens ejendommelige Forhistorie. Forordningen nævnes overhovedet ikke hos Dr. Otto. Dette er saa meget mere beklageligt, som denne Forordning danner Slutstenen paa den gamle lutherske Kirkes aarhundredlange Bestræbelser for med Magt at standse katolsk Propaganda i Danmark og netop — som paavist det anførte Sted — til Forudsætning har en livlig Virksomhed fra jesuitisk Side i København. Det var da kun naturligt, at den omtalte Forordning (§ 11) efter Biskop L. Harboes Forslag udtrykkeligt forbød Jesuiter at fungere som Præster ved de katolske Gesandtskaber i København. Under Forf.s Omtale af de ældre katolske Kirkebøger